

Varsinais-Suomen TE-toimiston lausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä HE 207/2022.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä, joka kattaa kaiken sen lainsäädännön, jonka myötä Suomen työvoima- ja yrityspalveluviranomaisten toimintaympäristöä uudistetaan ns. TE2024 –uudistuksessa. Varsinais-Suomen TE-toimisto on aiemmin lausunut hallituksen esityksestä 207/2022 kattavasti muun muassa kevätkauden 2022 julkisen lausuntopyynnön yhteydessä (lausuntopalvelu.fi). Vastaamme hallintovaliokunnan pyyntöön keskittyen lausunnossamme sellaisiin teemoihin, jotka kuuluvat hallintovaliokunnan toimialueen piiriin.

Yleisiä huomioita hallituksen esityksestä liittyen valtionhallinnon yleiseen organisointiin

Nykyinen TE-palvelujen viranomaisverkosto on ollut toiminnassa nykymuodossa vuodesta 2013 alkaen, kun luotiin viidentoista TE-toimiston ja näitä ohjaavien ELY-keskusten toimintamalli. Tämän toimintamallin aikana TE-viranomaisiin on kohdistunut lukuisia suuria hallinnollisia muutoksia, joista nykyinen esitetty TE2024-uudistus on näistä viimeisin. Vuodesta 2012 alkaen TE-palvelujen järjestämisvastuuta on siirretty erillisillä kokeiluilla kolme kertaa kuntasektorille, ja näistä kokeiluista viimeisin on tälläkin hetkellä käynnissä. Lisäksi Sipilän hallituskauden aikana TE-toimistoja oltiin lakkauttamassa virastoina ja siirtämässä maakuntauudistuksen myötä maakunnallisiksi palveluiksi. TE-viranomainen on viimeisen kahden vuoden aikana rekrytoinut ja perehdyttänyt TE-asiantuntijan tehtäviin merkittävän määrän uutta henkilöstöä, vastannut omalla tontillaan koronapandemian aikaansaamiin toimintaympäristön muutoksiin (ml. lainsäädännön kautta luotuihin uusiin tehtäviin) ja valmistautunut nykyisen hallitusohjelman käyttöönotosta lähtien tehtäviensä siirtoon kuntaekosysteemiin. Saman aikaisesti TE-toimistojen rinnalla on toiminut 25 työllisyyskuntakokeilua, joiden kanssa tehtävä hallinnollinen yhteistyö on työllistänyt valtionhallintoa sen omien tehtäviensä rinnalla. Tästä kaikesta huolimatta suomalainen TE-viranomainen on osoittanut resilienssinsä ja kyvyn tuottaa laadukasta palvelua tasolla, joka on huomioitu positiivisesti jopa ulkopuolisissa EU-tason arvioinneissa (Icon Institut/Euroopan komissio, Euroopan julkisten työvoimapalvelujen verkosto, arviointi heinäkuu 2022). Nykyinen palvelujärjestelmä on nämä lähtökohdat huomioiden hyvin tehokas. Hallituksen esitys tulee purkamaan tämän toimintamallin.

Siteeraamme lähes sellaisenaan muidenkin TE-toimistojen eri lausunnoissa esiin tuomia havaintoja työllisyysvaikutuksiin liittyen. Hallituksen esityksen liitteessä *(TEM/Räisänen/Sundvall: Työvoimapalvelujen siirto paikallistasolle)* uudistukselle arvioidaan 7 000 – 10 000 työllisen työllisyysvaikutus palvelujen tuottavuuden, saatavuuden ja vaikuttavuuden kasvun kautta. Vaikutus vaikuttaa hyvin vaatimattomalta uudistuksen mittakaava huomioon ottaen sekä suhteutettuna muutostyöhön kohdennettaviin resursseihin. Uudistuksen organisoitumisvaiheessa työllisyysvaikutus tulee ilmeisesti olemaan negatiivinen johtuen hallinnollisen uudistuksen mittakaavasta ja sen seurauksista asiantuntijatyöhön ja palveluprosesseihin. Resurssien kohdennus uudistusvalmisteluun vaikuttaa myös kaikkeen muuhun kehittämistyöhön, ts. uudistuksen valmistelun priorisointi kaikessa toiminnassa vähentää nykyisen TE-toimistoverkoston palvelujen toiminnan kehittämistä ja tuottamista. Nyt tehtävän uudistustyön kaikkia positiivisia vaikutuksia päästään käytännössä ulosmittamaan vasta vuodesta 2025 alkaen tai myöhemmin.

Uudistuksesta on ehkä vaikea tunnistaa, mitkä sen elementit, pl. rahoitusmallin uudistaminen, tulevat tuottamaan esityksessä mainittuja hyötyjä. Kuten Valtiontalouden tarkastusvirasto totesi jo vuonna 2022, hallituksen esityksen arvioinneissa pitäisi ottaa huomioon myös esityksen työllisyyttä mahdollisesti heikentävät vaikutukset. Työllisyyspalvelujen kehittämisessä on lähdetty toistuvasti

liikkeelle järjestämisvastuullisten viranomaisten toimintaan vaikuttavilla linjauksilla. Kysymme, onko samalla jäänyt vähemmälle palvelujen pitkäjänteinen kehittäminen, olemassa olevien organisaatioiden yhteistyön kehittämisen kautta.

TE2024-uudistuksen myötä luotavaa kuntapohjaista järjestämismallia pitää riittävästi kuitenkin huomioida työllisyyden kuntakokeiluja, vaikka toimivallan ja lainsäädännön kannalta kyseessä onkin kaksi eri organisoitumistapaa. Vuosina 2012-2015 käynnissä olleen kokeilun seurantalutkimuksen loppuraportissa todettiin, että ”kokeilun erillisvaikutuksen täsmällinen osoittaminen on mahdotonta.” Vuosina 2017-2018 käynnissä olleen työvoima- ja yrityspalvelukuntakokeilun osalta mm. Varsinais-Suomen alueellisen kokeilun arviointitutkimuksen mukaan ”kokeilulla ei ollut vaikutuksia työllisyyteen” ja todettiin, että kokeilun myönteiset vaikutukset ”olisi todennäköisesti saavutettu uudistamalla palveluja osana vakiintunutta toimintaa”. Nykyisten alueellisten työllisyyskokeilujen määräaika on pidennetty, silti ei ehkä kokeilujen tuloksia pystytä hyödyntämään, erityisesti ennen kuin uusi järjestämismallista on päätetty ja otettu käyttöön. Näille kokeilulle ei ole myöskään luotu vertailevia tutkimusasetelmia, koska kokeilujen piiriin on hyväksytty kaikki sellaiset suuret kaupungit ja kunnat, joiden toimintaympäristöt mahdollistaisivat vertailukelpoisia tutkimusasetelmia uudistusta ajatellen. Kuntapohjaisen järjestämisen vaikuttavuuden odotetaan koostuvan niistä eduista, joita kunnilla on monitoimialaisina ja asiakkaansa hyvin tuntevina toimijoina. Hallituksen esityksen kirjallisuuskatsauksen perusteella ei voida kuitenkaan todeta, että työllisyyspalvelujen hajauttamisella saavutettaisiin merkittäviä positiivisia vaikutuksia työllistymiseen. Onko näin ollen riittävästi noudatettu tiedolla johtamisen periaatteita?

Hyväksyttiin TE2024-uudistuksen lainsäädäntö missä muodossa tahansa, tulee jo hyvissä ajoin etukäteen ratkaista ja ohjeistaa toimivaltakysymykset uudistuksen siirtymävaiheessa valtionhallinnolle ja kunnille. TE-toimistolla on kokemusta edellä kuvatun kaltaisten siirtymävaiheiden haasteista työllisyyden kuntakokeilujen alkaessa. Esitetyssä uudistuksessa haasteiden mittasuhte on entistä suurempi. Esityksessä tulee mm. tarkentaa, missä määrin TE-toimistot voivat tehdä asiakkaita koskevia päätöksiä ja ratkaisuja siirtymävaiheessa ennen järjestämisvastuun siirtymistä, vaikka palvelu tai koulutus alkaisikin vasta siirtymän jälkeen. Mikäli tähän tilanteeseen liittyviä toimintaohjeita ja niihin pohjan antavaa lainsäädäntöä ei pystytä luomaan etukäteen, voivat asiakkaiden palvelut viivästyvät tai keskeytyä, kun tarpeellisia viranomaispäätöksiä ei ehditä tehdä uudessa viranomaisessa ennen palvelun alkamista. Tällaisen uhkakuvan toteutuminen olisi kansalaisen edun vastaista.

Toistamme myös jo 2022 tekemämme huomion esitetyn palvelujärjestelmän valvonnasta. Hallituksen esityksessä osoitetaan aluehallintovirastolle uusia valvontatehtäviä työvoimaviranomaisen toimintaan liittyen. Esitettyä valvontatehtävää tulisi avata esityksessä nykyistä lainsäädäntöesitystä ja sen nykyistä vaikutusarviointia tarkemmin, jotta viranomainen pystyy arvioimaan, kuinka yksityiskohtaisiin asioihin ja toimintoihin valvontatehtävä ulottuu ja jotta voidaan arvioida, tulisiko esitetty valvontaresurssi em. toimijoille riittämään tehtävän mittakaavan huomioiden.

Hallituksen esityksen vaikutukset alue- ja paikallishallinnon kannalta

Varsinais-Suomen TE-toimisto pitää työllisyysalueille määriteltä vähimmäiskokoa ehdottomana vähimmäistasona ja edellytyksenä tulevien työllisyyspalvelujen kokonaistaloudellisuuden ja asiakkaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Kevään 2022 lausuntokierroksen jälkeen ns. poikkeustapausmenettelystä on poistettu siihen alun esitetty 17 000 henkilön työvoimapohjaraja. Esityksessä ei myöskään kirjata riittävästi, miten valtionhallinto tarvittaessa voisi estää esityksen kuvaamien kriteerien vastaisten alueiden muodostumisen. Koska kannamme huolta siitä, että valtioneuvostolta haettaisiin poikkeuslupia sellaisten työllisyysalueiden perustamiseksi, joilla yhdenvertaisuusperiaate ei toteudu, on tämä esityksen tarkennus poikkeuslupamenettelystä

tarpeellinen ja siitä ei ole syytä miltään osin luopua: ”Mitä enemmän (edellytetystä 20 000 henkilön työvoimapohjasta) poikettaisiin, sitä painavampia perusteita poikkeuslupa edellyttäisi.”

Siitä, miten esityksessä eritellään kuntien yhteistoiminnan keinot ja arvioidaan niiden soveltuvuutta uudistukseen, Varsinais-Suomen TE-toimistolla ei ole kommentoitavaa. Sen kuitenkin huomautamme, että vaikka esitetty työvoimapohjan vähimmäiskoko voidaan nähdä kunnallista itsehallintoa rajoittavana, tulee tämän vähimmäiskoon ymmärtää olevan nimenomaan työllisyyspalvelujen asiakkaiden oikeuksien toteutumisen perustana tässä esityksessä. Ilman vähimmäiskoko- ja valtioneuvoston perälautasääntelyä uusille perustettaville työvoimaviranomaisille ja näiden toiminnalle syntyy tarpeettomia riskejä. Olennaisia tekijöitä tässä ovat mm. kuntajärjestäjän taloudelliset toimintaedellytykset; kyky rekrytoida, ylläpitää ja kehittää viranomaisosaamista em. palvelujen substanssista sekä kyky huolehtia henkilöstön työssäjaksamisesta erilaisten tehtävänkuvien laajentuessa. Tehtävänkuvat kun tulevat vääjäämättä muodostumaan sitä laajemmiksi, mitä vähemmän resursseja työvoimaviranomaisella on käytettävissä koko lainsäädännön edellyttämän palvelupaletin järjestämiseksi.

Työvoimaviranomaisen järjestämisroolin myötä kunnille ja sitä kautta kuntapäätäjille tulee kohdistumaan uusia osaamisvaatimuksia. Kuntapäätäjän vastuulla on omalla toiminnallaan määritellä se, tekeekö hän työvoimaviranomaiseen liittyviä päätöksiä huomioiden laajemmat, alueelliset tai jopa valtakunnalliset kokonaisintressit vai keskittykö päätöksenteko ensisijaisesti kunnan ja/tai oman työvoimaviranomaisen toiminnan ja toimintaympäristön kehittämiseen. Tuemme ja puollamme JHL:n vuonna 2022 antaman lausunnon huomioita siitä, että nyt esitettävä TE-palvelujen rahoituksen yleiskatteellisuus voi myös aiheuttaa sen, että ”TE-palvelut voivat jäädä tavallisten kansalaisten ja heidän valitsemiensa poliittisten kuntapäätäjien mielestä esim. sivistys- tai varhaiskasvatusta vähemmän tärkeäksi toimeksi”. Tämä voi johtaa TE-palvelujen supistumiseen kuntapäätöksenteon johdosta. Tällaisella kehityksellä tulisi olemaan vaikutuksia Suomen työllisyyspalvelujen laatuun ja yhdenvertaiseen saatavuuteen.

Yleiskatteellisena kuntasektorille siirrettäväksi esitettävän määrärahan tilanne on tällä hetkellä melko hyvä. Mikäli jatkossa määrärahakehitys muuttuisi negatiivisemmaksi, nykyistä pienemmät viranomaistoimijat ovat viittätoista TE-toimistoa haavoittuvaisemmassa asemassa. Yleiskatteellinen rahoitus ei myöskään takaa sitä, että kuntaviranomainen resursoisi TE-palveluitaan nykyisellä tai sitä paremmalla vahvuudella. Tämän ovat osoittaneet kokemukset kuntakokeiluista: eri kokeilut ovat panostaneet omia resurssejaan kuntakokeilujen tehtävien hoitamiseksi eri tavoilla. Tämän seurauksena myös viranomaistoimijoiden keskinäinen vertailu on muodostunut käytännössä mahdottomaksi. Käytännössä määrärahan ei jatkossa voida olettaa kohdentuvan yhdenvertaisesti eri palveluihin kunnallisten itsehallinnon johdosta. Ymmärrämme perustelut siitä, että kunnallisessa mallissa pystytään räätälöimään TE-palveluita nykyistä joustavammin ja integroimaan niitä osaksi muita kuntaviranomaisen tehtäviä. Tämän räätälöinnin hintana voi kuitenkin olla, että asiakkaat joutuvat epätasa-arvoisiin tilanteisiin, mikäli joillain alueilla lainsäädännön edellyttämiä palveluita ei resursoida riittävällä tavalla.

Esitettyjen työllistymisvaikutusten toteutuminen nojaa vahvasti kuntien omaan harkintaan ja päätöksentekoon. Kuntien tulisi luoda mahdollisimman optimaaliset työllisyysalueet, ylläpitää ja kasvattaa yhteistyössä valtionviranomaisen kanssa TE-asiantuntijoiden osaamista muutostilanteessa ja lisäksi ylläpitää lainsäädännön mukaista palvelutasoa vuoden 2025 alusta alkaen. Tehtävä on hyvin haastava ja Varsinais-Suomen TE-toimisto kantaa huolta tältä osin uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta asiakkaan, kansalaisen ja yleisen edun kannalta.

Hallituksen esityksen vaikutukset valtion henkilöstöpolitiikan kannalta ja TE-palveluosaamisen kannalta

Hallituksen esityksen mukaisten työllisyysvaikutusten aikaansaamisen seurauksena uudistusvalmistelussa ollaan toteuttamassa merkittävän raskas hallinnollinen prosessi YT-menettelyineen, henkilöstösiirtoineen ja perehdyttämistarpeineen niin kunta- kuin valtiontyöntekijälle. Nämä toimenpiteet aikaansaavat vähintään lyhyellä aikavälillä palvelun laadun heikkenemistä ennen ja jälkeen uuden toimintamallin käynnistymistä.

Hallituksen esityksen henkilöstöpoliittiset vaikutukset ovat mittavia. Esityksen mukaan yli 4 200 henkilötyövuotta viidestätoista eri TE-toimistosta, ELY-keskuksesta ja KEHA-keskuksesta siirtyy kuntatyönantajan piiriin ja noin 335 henkilötyövuotta siirtyy nykyisistä valtion viranomaisista toisen valtionviraston tehtäviin. Nämä tuhannet virkahenkilöt ovat tehneet laadukasta viranomaistyötä 2010- ja 2020-luvuilla samalla kun on toteutettu toistuvasti työllisyyspoliittisia muutoksia. Erilaiset uudistukset - myös toteuttamatta jääneet - ovat aikaansaneet muutoskeskusteluita, YT-neuvotteluita, tehtäväkuvan muutoksia ja merkittävän määrän kehittämis- ja hallinnollisluonteista työtä, joka on ollut kaikki pois TE-hallinnon omaehtoisesta, kentältä katsottuna substanssivetoisesta kehittämistyötä. Käytännössä henkilöstöllä on taas odotettavissa tilanne, jossa heidän nykyisiä työnantajiaan ollaan lakkauttamassa ja heidän työyhteisönsä on muuttumassa vuodesta 2025 alkaen mittavien hallinnollisten menettelyjen päätteeksi. Valmistautuessa hallinnolliseen muutoksen ja kehittämällä tulevaa palvelujärjestelmää tulee TE-viranomaisten myös samanaikaisesti edelleen ylläpitää nykyisiä palveluitaan. Uudistuksen valmistelu ajaa tältä osin valtion työnantajan hyvin haastavaan tilanteeseen.

TE-hallinnon virkailijalta edellytetään asiakkaan palvelutarpeen mukaista palveluohjausta, työvoimapalvelusta annettujen ohjeiden ja määräysten omaksumista sekä syvällistä osaamista ja kykyä soveltaa lainsäädäntöä erilaisissa tilanteissa. Suorittavan asiantuntijatasen osaamisen katoaminen on tunnistettu Varsinais-Suomen TE-toimiston riskien arvioinnissa tasoltaan ja todennäköisyydeltään korkeaksi riskiksi. Riskin aiheuttajana ovat mm. hallinnon alan kokonaiskuvan ennakoimattomuus, lainsäädännön monimutkaistuminen uuden ns. POMA-palveluprosessin käyttöönoton johdosta, uuden TEA-asiakastietojärjestelmän valmistelu ja käyttöönotto siirtymäaikaan, työn kuormittavuuden kasvu sekä TE2024-uudistusvalmistelun psykososiaalinen kuormitus. Mikäli henkilöstö kokee hallinnon alan houkuttelevuuden liian heikoksi työolosuhteiden ja epävarman tulevaisuuden johdosta, saattavat nämä siirtyä asiantuntijatoihin muille hallinnon aloille. Varsinais-Suomen TE-toimisto kantaa asiasta huolta sekä tulevien viranomaistoimijoiden osaamisen kannalta että lainsäädännöllä määritellyn palvelun saatavuuden ja laadun kannalta, myös ennen uudistuksen astumista voimaan. Hallituksen esitys voi laskea työllisyyspalvelujen toimialan houkuttelevuutta osaavan henkilöstön silmissä ja heikentää henkilöstön työsuhteiden turvallisuuden tunnetta, mikä vaikuttaa suoraan viranomaisten kykyyn rekrytoida TE-palveluammattilaisia ja ylläpitää nykyistä TE-palvelua. Nykyisen hallituksen esityksen kirjaukset henkilöstön liikkeenluovutusperiaatteesta, sekin ilman irtisanomissuojaa, ovat TE-hallinnon asiantuntijoiden pitovoiman kannalta ehdoton minimi tuloksellisen henkilöstöpolitiikan toteuttamiseksi vuosina 2023-2024.

Järjestämisalueiden koon pienentyessä suhteessa nykyisiin TE-toimistoihin, tullaan nykyiseltä ja tulevalta kuntaorganisaation henkilöstöltä vaatimaan nykyistä monipuolisempaa osaamista, ellei kuntasektori ole itse valmis omilla lisäpanostuksillaan satsaamaan lisähenkilöstön rekrytointeihin. Pois lukien yksittäiset muutosturvan asiantuntijatehtävät (Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä 140 §, säännöskohtaiset perustelut, s 399), hallituksen esitys ei edellytä minkään TE-palvelun osalta asiantuntijatehtävien vähimmäismäärää. Tällöin pienemmillä työvoimaviranomaisille voi sellaisilla

alueilla, joissa palvelujen keskittämistä esim. maakunnan tasolla toteutetaan vain rajatusti, syntyä merkittävästi nykyisiä vaativampia TE-asiantuntijan tehtävänkuvia. Toinen ilmiö ja riski liittyen tehtävänkuvuihin tulee olemaan sijaintipaikkakuntien vaihtuminen uusien työvoimaviranomaisten perustamisen yhteydessä. Tältä osin tukeudumme Lapin TE-toimiston kokemuksiin monipaikkaisen työyhteisön hyödyistä ja viraston tekemän lausunnon huomioihin.

Lopuksi on syytä todeta, että vuosien 2023-2024 siirtymävaihe ja uudistusvalmistelun ennakointi on jo käynnistämässä ns. rampa ankka -ilmiön (engl. *lame duck*), koska nykyisen viranomaistoimijan toimintaa ollaan lakkauttamassa ennakoivasti voimaan astuvalla lainsäädännöllä. Tällä tarkoitetaan sitä, että toimivaltaisella viranomaisella ei ole uudistusvalmistelun aikana enää samanlaista toimivaltaa ja liikkumavaraa oman hallinnon alansa kuin aiemmin. Siirtymäaika on pitkä ja siihen sisältyy normaalin toimintakentän hoitamisen lisäksi suurta hallinnollisten tehtävien kuormaa sekä paineita tulevan järjestämistahon sinänsä perusteltujen yhteistyövaatimusten huomioimiseksi. Toimintaympäristö ei ole omiaan rohkaisemaan palvelulähtöistä kehittämistyötä valtionhallinnon piirissä ja voi aikaansaada kriittisten työllisyyspalvelujen osaajien ja johtajien siirtymän nykyisistä viranomaistehtävistä pois muihin tehtäviin. Jos siirtymä tapahtuu työllisyyspalvelujen kentän ulkopuolelle, osaamisen menetys kohdistuu koko toimialalle. Jos se taas tapahtuu kuntasektorin puolelle uudistuksen valmistelutehtäviin, osaaminen menetys uhkaa joka tapauksessa nykyistä palveluntuottajaa. Häviäjänä molemmissa tilanteissa tulee olemaan asiakas.

Hallituksen esityksen vaikutukset aluepolitiikan ja työmarkkinoiden toiminnan kannalta

Hallituksen esityksestä tai sen perusteista ei ilmene, miten TE-palveluiden siirto kuntiin lisää työn kysyntää ja tarjontaa, vaikka esityksen tavoitteeksi tämä mainitaankin. Koska työpaikkojen syntyminen riippuu ensisijaisesti yleisestä työllisyys- ja taloustilanteesta, alueen yritystoiminnasta, työvoiman saatavuudesta sekä kilpailukyvyistä, arviomme mukaan esitys asettaa tämän tavoitteen liian optimistisesti. Yhdymme lisäksi Uudenmaan TE-toimiston huomioon, että yrityspalveluja koskeva sääntely on vähäistä ja rahoitusmallin kannustavuus heikkoa, minkä seurauksena huolet yrityspalvelujen palvelutasojen eriytymisestä työllisyysalueiden välillä ovat perusteltuja.

Hallituksen esityksessä esitetään keskitettäväksi edelleen palvelut, jotka "vaativat koordinoitua työvoimaviranomaisten välillä sekä palveluita, joilla olisi erityinen tai kriittinen rooli työvoimapalvelujen valtakunnallisen toimivuuden kannalta". Haasteeksi muodostuu se, että valtionhallinnossa ei ole juuri nyt toiminnassa palvelua, jonka tarkoituksena olisi edistää juuri alueellisen liikkuvuuden toimivuutta valtakunnallisesti. Hallituksen esityksessä myös tunnustetaan esitetyn kaltaisen työvoimapalvelujen hajauttamisen riskiksi, että työnhakija-asiakkaiden palvelujen tarjoaminen, viestintä palveluista ja ohjaus toisten alueiden palveluihin saattaisi vähentyä ja että palvelujen käytöstä yli järjestävän viranomaistahon toimialuerajojen ei ole tutkimustietoa (s. 196-197). Esityksen mukaan työllisyyden edistämiseksi asetettaisiin hallituskausittain valtakunnalliset tavoitteet. Valtakunnalliseen tavoitelistaan tulisikin nostaa **alueellisen liikkuvuuden toteutuminen** selkeästi valtakunnallisena työllisyyden hoidon intressinä. Muussa tapauksessa emme koe, että esitys asettaisi alueellisen kohtaannon parantamisen uudistuksen tavoitteiden keskiöön.

Alueellista liikkuvuutta tukeva toiminta erityisesti rakennemuutosten aikana tulee hallituksen esityksen mallissa hankaloitumaan, kun erilaisin työllisyyspoliittisin intressein toimivien työvoimaviranomaisten määrä kasvaa entisestään. Varsinais-Suomen TE-toimiston kokemuksena on, että TE-palvelujen toteuttamisen yhteistyö alueellisten työvoimaviranomaisten ja kuntien kesken valtakunnallisesti voi olla hyvin haastavaa, jos merkittävä paikallinen työnantaja pyrkii rekrytoimaan

suuria määriä osaavia työnhakijoita ympäri maata. Tiedämme tämän, koska virastomme käynnisti edellisen noususuhdanteen aikana ns. positiivisen rakennemuutoksen TE-viranomaisverkoston, jonka avulla kaikki ELY-alueiden TE-toimistot pystyivät välittämään tietoa muille alueille valtakunnallisesti merkittävistä suurista rekrytoinneista ja niiden seurauksista työllisyydenhoidon kentällä. Tällainen verkosto tuli todella tarpeeseen viranomaistoiminnan yhteistyölle muuttuvassa työmarkkinasuhdanteessa.

Lopuksi

Toistamme Valtiontalouden tarkastusviraston vuonna 2022 tekemän huomion: koska kuntien ei tarvitse eritellä valtionosuuden käyttöä kirjanpidossaan, uudistuksen toteutumisen jälkeenkään ei saada kattavaa tietoa järjestämisvastuun siirtämisen taloudellisista vaikutuksista. Koska uudistuksen toteuttamisella on niin merkittävät välittömät vaikutukset työnhakijoihin, työvoima- ja yrityspalveluja käyttäviin työnantajiin ja yrityksiin, nykyisin työvoima- ja yrityspalveluita ja niihin liittyviä tehtäviä hoitavaan henkilöstöön sekä valtion ja kuntien tehtäviin, hallintoon ja talouteen, täytyy sen vaikutusten arviointia toteuttaa johdonmukaisesti ja kansalaisten luottamusta herättävällä ja ylläpitävällä tavalla.

Esityksen mukaan valtio edelleen vastaisi julkisten työvoimapalveluiden yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta. Tämä on erittäin tärkeä tehtävä, koska järjestäviä tahoja tulee olemaan paljon ja kuntien toimintamallit erilaisia. Asiakkaiden oikeusturvan toteutumisen ja työvoimapalvelujen kokonaisvaikuttavuuden näkökulmasta on valvottava, että lakisääteiset tehtävät myös aidosti pystytään toteuttamaan kaikilla tahoilla. Valvonnan ei tulisi olla vain asiakaspalautteisiin ja kanteluihin perustuvaa tai omavalvontaa. Valvontaan pitäisi olla riittävästi resurssia ja sen tulisi kattaa koko TE-palvelujen kenttä.

Esittelijä: Tatu Virta

Hyväksyjä: Kjell Henrichson

Jakelu: Hallintovaliokunta

Tiedoksi: Varsinais-Suomen TE-toimiston johtoryhmä